

NW

Signalering Subsidies breder en flexibeler | **Interview** Suzan van Dijk: Internationaal netwerk voor een Europese literatuurgeschiedenis | **Expliciet** Het criterium 'kwaliteit aanvrager'

5 vragen aan

Frank Veltman

Hoogleraar Logica & Cognitiewetenschap aan de Universiteit van Amsterdam en sinds 1 oktober 2009 lid van het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen.

Wat is dé grote uitdaging op het gebied van de Logica & Cognitiewetenschap? Het bepalen van de relatie tussen het denken en het brein. Dat is een onderdeel van een veel breder vraagstuk: als de fysische wereld de enige echte is, hoe brengt die dan aan regels gebonden geestelijke activiteiten als spreken, rekenen, redeneren, componeren voort? Wat is het fysische correlaat van een 'denkfout'?

Welke historische figuur zou u in levenden lijve willen ontmoeten? Aristoteles, tenminste als ik dan ook wat in zijn tijd rond zou kunnen kijken. Ze zeggen dat het werk van hem dat we kennen collegedictaten zijn, en dat er ook nog echte boeken zijn geweest, minstens zo mooi als die van Plato. Dat zou ik wel willen navragen dan.

Wat staat er op uw agenda als bestuurslid? Ik dank mijn bestuurszetel denk ik aan mijn ervaring met interdisciplinair onderzoek. Ik ben een bèta onder de alfa's en een alfa onder de bèta's. Er zou zoveel prachtig onderzoek gedaan kunnen worden als die twee werelden wat minder gescheiden waren. Nergens is die tegenstelling zo groot als hier in Nederland. Daar zou ik wel wat aan willen doen.

Wanneer of waar krijgt u de beste ideeën? Ik heb tot nu misschien 10 goede ideeën gehad, de meeste terwijl ik gewoon met pen en papier aan mijn bureau zat. Ik herinner me er één staande voor een schoolbord samen met een collega; daar hadden we toen al drie dagen gestaan. Een had ik toen ik een keer met 39 graden koorts in bed lag en een deadline wilde halen. En ook een tijdens een lange vliegreis terwijl ik niets te lezen had. Dat heb ik nog een keer geprobeerd, maar zo werkt het niet.

Wat is uw favoriete boek? Tom Harris, van Stefan Themerson. De hoofdpersoon raakt geobsedeerd door de vraag waarom een spiegel wel links en rechts verwisselt, maar niet boven en beneden, en vergeet vervolgens alles en iedereen. Ik las dat toen ik twintig was en wou ook zo worden.

Vijf vragen aan	1
Signalering	3
Interview	6
Expliciet	8
Focus	9
Programma's	10
Open competities	13
Toekenningen	14
Etalage	18
Deadlines	20

Geestesoog is het kwartaalblad van NWO-Geesteswetenschappen. Naast achtergrondartikelen over onderzoek, onderzoekers en onderzoeksbeleid staan in Geestesoog berichten uit programma's en open competities en een overzicht van toekenningen. Nieuws over rondes en deadlines wordt ook verspreid via de elektronische nieuwsbrief G_PS.

De redactie staat open voor reacties van lezers. Reacties kunnen gestuurd worden aan geestesoog@nwo.nl.

U kunt zich kosteloos abonneren op Geestesoog door een e-mail te sturen aan geestesoog@nwo.nl.

Aan de inhoud van dit blad kunnen geen rechten worden ontleend.

Uitgave | NWO-Geesteswetenschappen
 Redactie | Céline Bovy & Veronica Groot
 Vormgeving | Sam Gobin, Leiden
 Fotografie | Harmen de Jong (p. 1, 6),
 Fausto Giaccone / Anzenberger / HH (p.3)
 Druk | Drukkerij Groen, Leiden
 ISSN 1572 1841

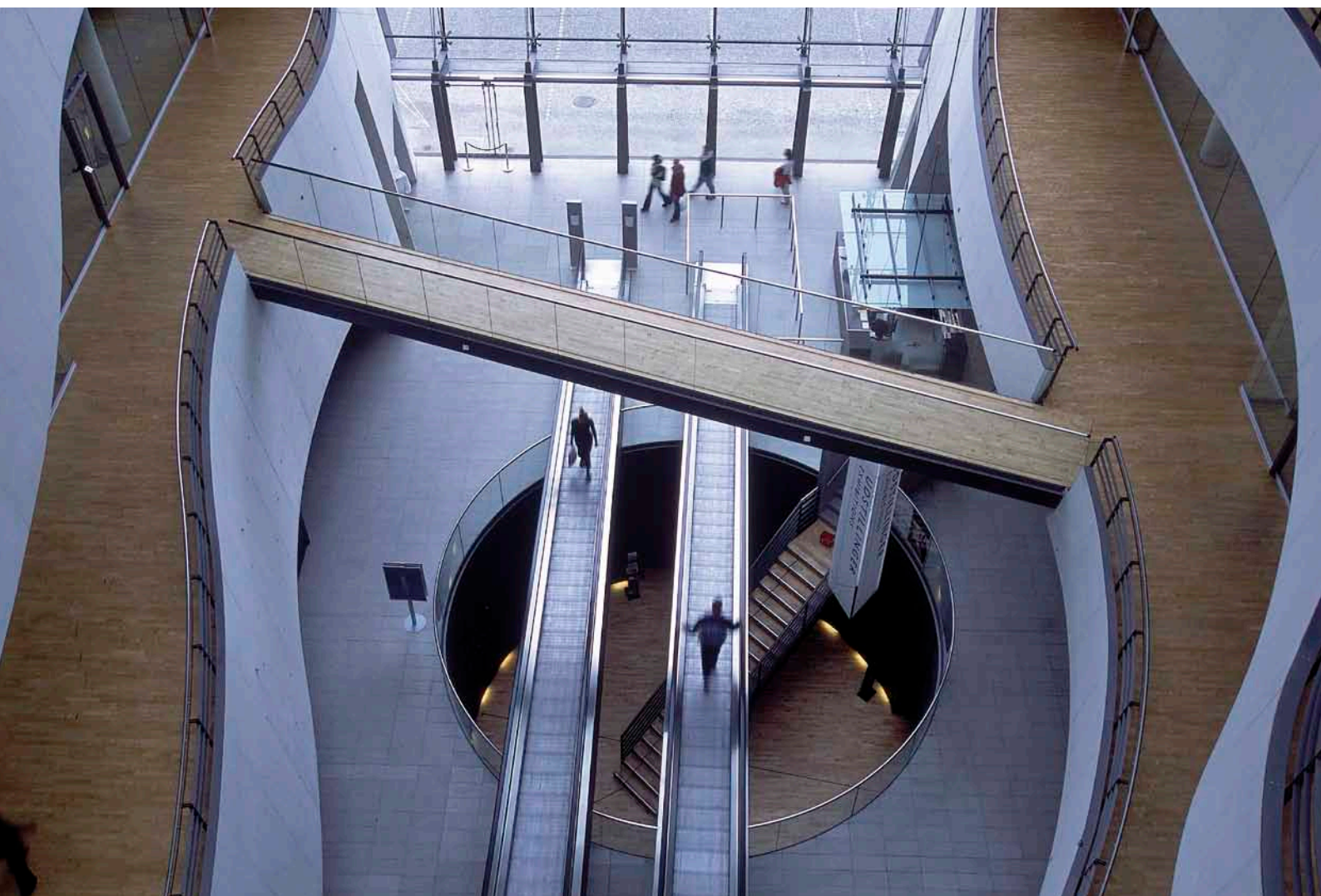
De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) heeft tot taak kwaliteit en vernieuwing van de Nederlandse wetenschap te bevorderen. Zij doet dit door het financieren van excellent wetenschappelijk onderzoek via acht wetenschapsgebieden.

Het NWO-gebied Geesteswetenschappen financiert en stimuleert onderzoek op het gebied van: geschiedenis, kunstgeschiedenis, archeologie, taal, spraak en logica, literatuurwetenschap, theologie, filosofie, film-, muziek- en theaterwetenschap.

Subsidies breder en flexibeler

Eind 2008 bezoekt het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen de faculteiten en onderzoekscholen. Tijdens die bezoeken heeft het bestuur de behoeften van onderzoekers in kaart gebracht. In de persoonsgerichte lijn bleek vooral behoefte te zijn aan meer mogelijkheden voor senioronderzoekers en promovendi. In de thematische lijn was er vraag naar wetenschappelijke programma's specifiek voor de geesteswetenschappen. In de aanloop naar de nieuwe strategienota heeft het gebiedsbestuur al een aantal stappen gezet om aan die wensen tegemoet te komen.

In september van dit jaar heeft het Algemeen Bestuur van NWO de *Startmotor NWO-strategie, Gespreksnotitie voor externe consultatie over de NWO-strategie 2011-2014* gepubliceerd. Belangrijke elementen daarin zijn de handhaving van het talentbeleid, de vergroting van de mogelijkheden voor senioronderzoekers in de vrije competitie en doorbraakonderzoek. De NWO-thema's worden beperkt, maar tegelijkertijd wordt er meer ruimte geboden voor specifieke programma's met derden.

Subsidies breder en flexibeler

Het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen kan zich goed vinden in deze eerste contouren van de nieuwe strategie van NWO. Ze komen in belangrijke mate overeen met de behoeften die vanuit het geesteswetenschappelijk onderzoeksveld onder zijn aandacht zijn gebracht. Het gebiedsbestuur ziet dan ook goede kansen om het subsidie-instrumentarium voor de geesteswetenschappen daarbij zo nauw mogelijk aan te laten sluiten en heeft daarmee ook al een begin gemaakt. Dit artikel schets de nieuwe richtingen van het voor de geesteswetenschappen openstaande subsidie-instrumentarium vanaf 2010.

Vrije competitie

De Vrije competitie Geesteswetenschappen financiert onderzoeksprogramma's bestaande uit een beperkt aantal onderling samenhangende onderzoeksprojecten met een totale omvang van maximaal € 600.000. De doelgroep van dit instrument zijn senioronderzoekers. In 2008 zijn binnen deze subsidievorm de mogelijkheden voor senioronderzoekers al verruimd door aanvragen voor een langere periode van vervanging toe te staan. In aansluiting op de startnotitie van het Algemeen Bestuur vond in 2009 verdere verruiming plaats. Het gebiedsbestuur heeft namelijk met ingang van 2010 het budget voor een aanvraag in de vrije competitie opgehoogd van € 600.000 tot € 1.000.000. Daarbinnen kan de onderzoeker bepalen wat hij of zij nodig heeft voor de uitvoering van het onderzoeksprogramma. Dat kunnen promovendi en/of postdocs zijn, vervanging, maar bijvoorbeeld ook vertaal- en publicatiekosten, kosten voor het organiseren van conferenties, activiteiten in het kader van de benutting of verspreiding van de resultaten van het onderzoek, etc. Deze verruiming komt enerzijds tegemoet aan de door de universiteiten geuite wens om vertaalkosten en indien nodig ook publicatiekosten in het subsidie-instrumentarium te integreren, en anderzijds aan de vraag naar flexibilisering van het instrument.

Doorbraakonderzoek: G-programma's

In de startnotitie van het Algemeen Bestuur van NWO wordt in de open competitie een nieuw accent gelegd, namelijk: doorbraakonderzoek. Doorbraakonderzoek is gericht op grote vernieuwingen binnen het onderzoek: verschuiving van paradigma's, geheel nieuwe benaderingen en nieuwe onderzoeksvelden.

Vanuit het onderzoeksveld is gewezen op de behoefte om in plaats van of naast de op maatschappelijke vragen gerichte gebiedsoverstijgende themaprogramma's van NWO geesteswetenschappelijke programma's van een wat grotere omvang te introduceren, gericht op de inhoudelijke vernieuwing in (disciplines van) de geesteswetenschappen. Met de dit jaar geïntroduceerde G-programma's heeft het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen een belangrijke stap in deze richting gezet. Het gaat bij dit nieuwe instrument om onderzoeksprogramma's die de potentie hebben de toekomstige onderzoeksagenda in de geesteswetenschappen te bepalen. De omvang van een dergelijk programma is gesteld op € 2.000.000, aanmerkelijk groter dan wat tot op heden in de open competitie beschikbaar was. Aanvragen worden ingediend door tenminste drie senioronderzoekers afkomstig van verschillende universiteiten of (NWO-/KNAW-) instituten.

Pilot

Het gebiedsbestuur is in 2009 een pilot gestart voor G-programma's. Die heeft geresulteerd in maar liefst 23 aanvragen. De zes meest kansrijke aanvragen worden op dit moment verder uitgewerkt. In februari 2010 moeten deze uitgewerkte aanvragen worden ingediend.

In eerste instantie was voor de pilot een bedrag van € 2.000.000 vrijgemaakt, hetgeen neerkomt op een uiteindelijke start van maar één onderzoeksprogramma. Vanwege het belang voor de toekomst van dit nieuwe subsidie-instrument

en de passendheid ervan in de lijnen van de komende strategieperiode heeft het Algemeen Bestuur van NWO aan het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen middelen toegezegd om het mogelijk te maken in de eerste ronde in ieder geval twee G-onderzoeksprogramma's te honoreren. Als de pilot succesvol is, zal het gebiedsbestuur ernaar streven om in de komende jaren telkens een ronde voor G-onderzoeksprogramma's of doorbraakonderzoek te realiseren.

Talentlijn

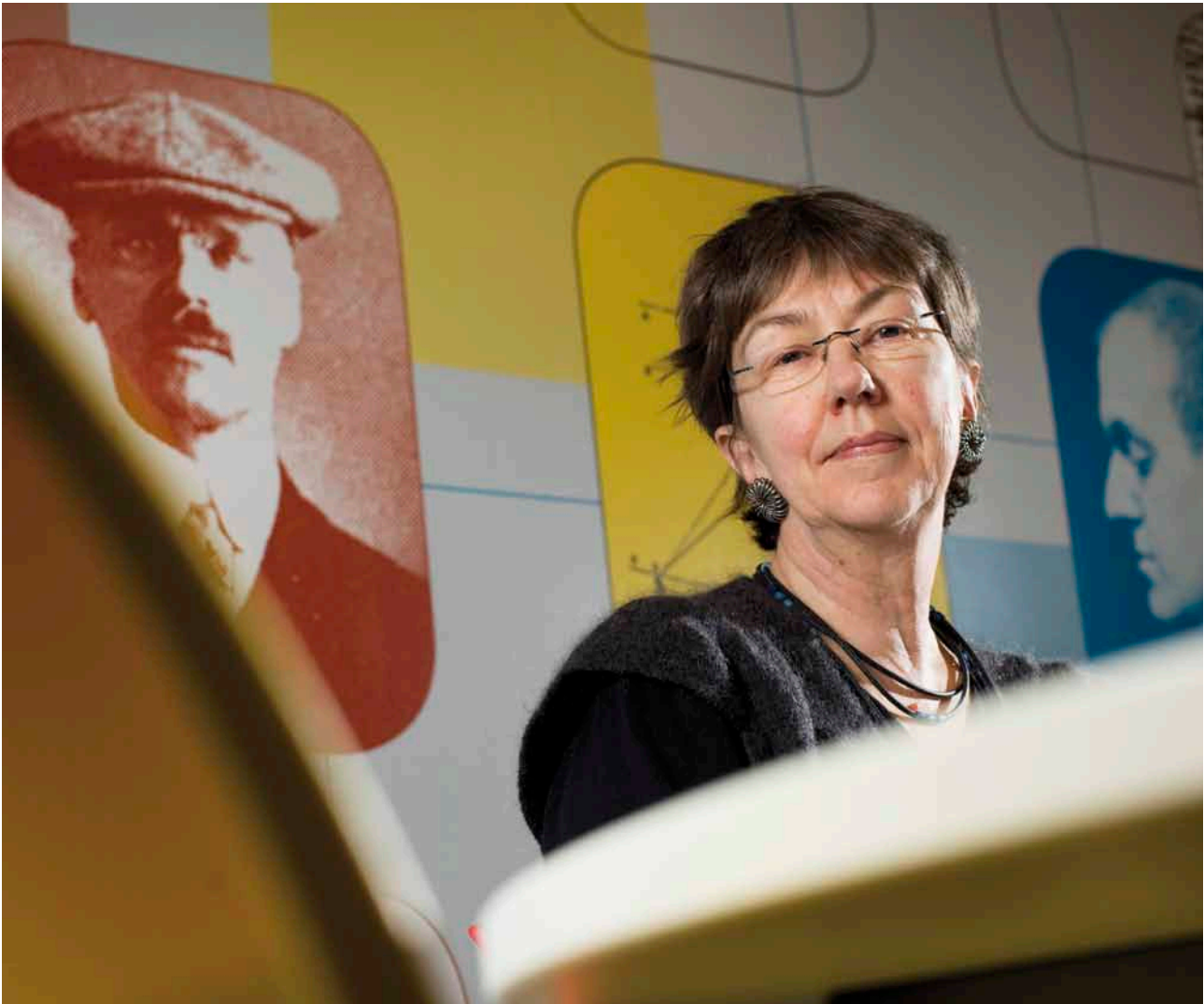
Vanuit de faculteiten en onderzoekscholen in de geesteswetenschappen is alom waardering geuit voor de Vernieuwingsimpuls. In de talentlijn wordt het succesvolle instrument van de Vernieuwingsimpuls dan ook in de komende strategieperiode voortgezet. Het aantal bij geesteswetenschappen ingediende aanvragen in alle drie fasen van dit instrument (Veni, Vidi, Vici) is in 2009 opnieuw gestegen. In 2009 heeft NWO voor een gewijzigde opzet gekozen in die zin dat een gedeelte van de beschikbare middelen verdeeld wordt via de NWO-gebieden en een gedeelte via zogenaamde domeinpanelen; voor de geesteswetenschappen is dat het gecombineerde alfa-gamma domein. In de Veni-ronde 2009 zijn in totaal 22 nieuwe Venivoorstellen in de geesteswetenschappen gehonoreerd. In de Vidi-ronde van 2009 zijn er 10 aanvragen in de geesteswetenschappen gehonoreerd.

Promotieplaatsen

Een behoefte waarvoor binnen het palet van steunvormen van NWO-geesteswetenschappen nog onvoldoende ruimte is, is het traject vóór Veni. In het rapport *Duurzame Geesteswetenschappen* van de commissie-Cohen wordt het probleem van de vergrijzing van de wetenschappelijke staf en de onvoldoende doorstroming van jong talent als één van de grootste problemen genoemd. Vooral het beperkte aantal beschikbare

promotieplaatsen komt hier naar voren. Bezuinigingen bij de faculteiten hebben er helaas toe geleid dat het toch al beperkte aantal promotieplaatsen nog verder teruggebracht is. Dit is een punt van zorg. Het Regieorgaan Geesteswetenschappen onder leiding van Frits van Oostrom en het NWO-Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen hebben besloten tot het inrichten van een gemeenschappelijk nieuw promotieprogramma dat de facultaire planvorming zal moeten ondersteunen. Het Algemeen Bestuur heeft daarvoor de geesteswetenschappen extra middelen ter beschikking gesteld. Informatie over aanvraagmogelijkheden, het subsidiereglement en de precieze procedures voor dit programma staan op: www.nwo.nl/gw/promotiesindegeesteswetenschappen.

Internationaal netwerk voor een Europese literatuurgeschiedenis

Suzan van Dijk ontving deze zomer een subsidie van COST, bedoeld om Europese onderzoekssamenwerking te bevorderen. Deze subsidie kreeg zij – en de groep van ca. 15 medeaanvragers – dankzij een NWO internationaliseringssubsidie. Dit internationaliseringsproject getiteld *New Approaches to European Women's Writing (NEWW)* was een voortzetting van eerder onderzoek en van een digitaliseringsproject gefinancierd met een NWO investeringssubsidie. Een mooi voorbeeld van hoe een nationale subsidie een basis kan leggen voor de verwerving van Europese financiering.

en 2013 een goed werkende infrastructuur op te zetten, die zal gaan dienen als basis voor een Europees onderzoeksprogramma, waarvoor bijvoorbeeld een KP7-voorstel zou kunnen worden ingediend.

Grensoverschrijdend

Dit Europa-brede onderzoek moet leiden naar een Europese literatuurgeschiedenis, waarin de rol van vrouwen (tot ca. 1900) niet per se *uitsluitend* aan de orde is, maar waar aan de participatie van vrouwen – als lezeressen, schrijfsters, bemiddelaarsters – recht wordt gedaan. Tot nog toe is de rol van vrouwen in het literaire veld vooral per land of per taalgebied onderzocht. En gezien de vergetelheid waarin veel van die schrijfsters terecht waren gekomen, is dat al een heel karwei. Maar op het specifieke terrein van de vrouwenliteratuurgeschiedenis is een internationale aanpak van extra groot belang: de vrouwen die wij bestuderen zijn zeer dikwijls ‘grensoverschrijdend’ bezig geweest. Dat kon bijvoorbeeld zijn omdat ze met een buitenlander trouwden, zich elders vestigden en als vertaalster aan de slag gingen, of omdat vrouwen – *als* ze iets leerden – eerder talen onderwezen kregen dan natuurkunde, en dus geëquipeerd waren om als cultuurbemiddelaarster op te treden.

Schrijfsters

Waarover schreven zij? Wat beoogden ze met hun werk? Hoe werd dat werk ontvangen? Wat was de feitelijke invloed die deze schrijfsters uitoefenden, in hun eigen land en in het buitenland; op mannelijke zowel als vrouwelijke lezers? Hoe moeten we hun ‘verdwijning’ uit de canon interpreteren? Dergelijke vragen zijn aan de orde. Op basis van verschillende soorten contemporaine bronnen is het mogelijk om op deze vragen antwoorden te formuleren, die geleidelijk aan ook zullen leiden tot enig zicht op hun aantal. Wat Nederland betreft waren Betje Wolff, Aagje Deken en Belle van Zuylen (alle drie geboren ca. 1740) lang niet de enige schrijvende vrouwen in hun tijd: er waren minstens dertig generatiegenotes (geboren tussen 1735 en 1745), nog afgezien van de tientallen buitenlandse schrijfsters wier werk in vertaling verkrijgbaar was. Wij gaan ervan uit dat het van belang is om bij de bestudering van de individuele schrijfsters deze vrouwelijke context te betrekken, die – kwantitatief bekeken – belangrijk is.

Bronnen

De informatie hierover is niet altijd te vinden in de gangbare bronnen: naast algemene en literaire tijdschriften zal er bijvoorbeeld gezocht worden naar commentaar dat lezers en lezeressen in brieven en andere egodocumenten vastlegden. Ook in catalogi van openbare en van privébibliotheken is de aanwezigheid van schrijfsters dikwijls verrassend groot. Er zal dus in het kader van dit onderzoek veel samenwerking zijn tussen literatuurhistorici en boekhistorici. De brokken informatie die met elkaar geconfronteerd worden zijn daarbij van heel verschillende orde: de aanwezigheid van bepaalde schrijfsters in openbare bibliotheken zal moeten worden afgezet tegen de door critici en journalisten gedane uitspraken. Het is van groot belang dat wij ook profijt kunnen hebben van tal van online projecten in deze sector. Zo zal er bijvoorbeeld worden samengewerkt met de enige tijd geleden in Engeland opgezette Reading Experience Database, waarbinnen ook vergelijking tussen aandacht voor mannelijke en vrouwelijke auteurs mogelijk is.

Database

Ook zelf werken wij natuurlijk met een online database, waarbinnen de gegevens worden opgenomen over de schrijfsters, hun werk en de reacties daarop. De bedoelde kwantitatieve aanpak is daardoor ook inderdaad mogelijk. Dankzij deze kwantitatieve benadering kan de literaire canon als het ware worden omzeild en, vooral, ter discussie gesteld. In de werkvergadering van de afgelopen week is hierover uitgebreid overleg gepleegd. Belangrijk was daarbij de aanwezigheid van Franco Moretti, wiens werk uiteraard een inspiratiebron heeft gevormd voor de opzet van de ‘Action’, en die ook betrokken zal blijven bij de verdere ontwikkeling van de huidige versie van de database *WomenWriters* tot een ‘Research Environment’, dat allerlei typen onderzoeksmodellen aan zal kunnen.

Zeventien landen

Op 1 oktober ging in Brussel een nieuwe Europese COST Action van start onder de titel *Women Writers in History: Toward a New Understanding of European Literary Culture*. Een samenwerking tussen onderzoekers uit aanvankelijk vijftien landen. Op 20 en 21 november werd de eerste werkbijeenkomst gehouden in het Huygens Instituut in Den Haag. Het aantal deelnemende Europese landen was inmiddels gestegen tot zeventien (27 universiteiten), terwijl collega’s uit Canada, de V.S. en Australië zich meldden om vanuit hun non-COST-countries mee te doen. Onder leiding van Suzan van Dijk wordt in deze COST Action onderzoek samengebracht naar de rol die vrouwen, vóór 1900, in het Europese literaire veld hebben gespeeld. Die literaire activiteiten van vrouwen worden vanuit een transnationaal perspectief bestudeerd.

Impact

COST (European **C**ooperation in **S**cience and **T**echnology) heeft tot doel, net als de EU kaderprogramma’s, om gezamenlijk Europees onderzoek te bevorderen. In tegenstelling tot de kaderprogramma’s financiert COST zelf géén onderzoek. Het brengt onderzoek bij elkaar, dat in de verschillende landen op een bepaald terrein wordt uitgevoerd. Het idee is dat die individuele onderzoeksprojecten door de internationale samenwerking (veel) meer impact zullen kunnen krijgen. Bovendien moet dit leiden tot gezamenlijk uit te voeren nieuw onderzoek. Wat door COST gefinancierd wordt zijn vergaderingen, workshops, trainingen en korte op specifieke vragen toegespitste onderzoeken uit te voeren door jonge onderzoekers.

Onze COST Action vindt plaats binnen het domein *Individuals, Societies, Cultures and Health*. Het is de bedoeling om tussen nu

Het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen wil met behulp van het subsidie-instrument Internationalisering Geesteswetenschappen de samenwerking tussen Nederlandse onderzoeksgroepen en hun buitenlandse collega’s bevorderen, internationale netwerkvorming in de geesteswetenschappen stimuleren en aanvragen bij internationale instellingen aanmoedigen.
Deadline voor indiening: 1 maart 2010.

Het criterium 'kwaliteit aanvrager'

Weging

Wie de beoordelingscriteria van de verschillende subsidie-instrumenten van het gebied Geesteswetenschappen naloop, ziet onmiddellijk dat daar vrijwel altijd een criterium bij zit dat betrekking heeft op de persoon van de aanvrager. Het criterium: kwaliteit aanvrager. Afhankelijk van het instrument kan het belang van dit criterium verschillen. Bij beoordeling van een voorstel binnen de Talentlijn (zoals Rubicon, Veni, Vidi, Vici) wegen de kwaliteiten van de aanvrager vanzelfsprekend zwaarder dan bijvoorbeeld bij Investerings Middelgroot of bij meer thematische programma's. In dat laatste geval kan belang worden toegekend aan de samenwerkende partijen, al zal bij de beoordeling uiteraard ook de samenstelling van het onderzoeksteam betrokken worden.

Past performance

Om de kwaliteit van de aanvrager goed te kunnen inschatten, wordt de referenten gevraagd om bij de beoordeling van het voorstel ook expliciet een uitspraak te doen over de competenties van de aanvrager door te kijken naar de past performance. Vanzelfsprekend zijn niet voor alle subsidie-instrumenten dezelfde prestaties uit het verleden relevant. Ook dienen zowel de referenten als de beoordelingscommissie rekening te houden met het feit of de aanvrager aan het begin van zijn of haar onderzoekscarrière staat of juist een zeer ervaren wetenschapper is. Bij relatief jonge onderzoekers speelt de opleiding een rol

bij het inschatten van zijn of haar kwaliteiten en talenten. Een dubbeldocoraal, zo mogelijk afgesloten met een cum laude, zal een referent positief weten te waarderen. Hetzelfde geldt wanneer een proefschrift met een hoog judicium of op andere wijze bekroond is.

Publicaties

In alle gevallen zijn de publicaties van de aanvrager voor de beoordeling van de past performance relevant. Voor zover de referent niet persoonlijk kennis heeft genomen van de aanvraag vermelde wetenschappelijke output, kan hij of zij soms nog wel iets zeggen over de kwaliteit van het tijdschrift (wel/niet peer reviewed) en of de uitgever. Soms kan iets worden opgemerkt over de impact van een publicatie of kan de referent op basis van haar inhoud conclusies trekken over de mate waarin de aanvrager is ingevoerd in onderzoeksthema van de aanvraag.

Prijzen en activiteiten

Wanneer een aanvrager in competitie reisbeurzen heeft verworven of prijzen heeft gewonnen (dat kan ook scriptieprijs zijn) of zich anderszins binnen het wetenschappelijke circuit actief heeft betoond, dan kan dat in positieve zin bijdragen aan het oordeel op het criterium kwaliteit aanvrager. Bij dat laatste punt kan gedacht worden aan (internationale) activiteiten, zoals het organiseren van of deelnemen aan wetenschappelijke bijeenkomsten of congressen over aan het eigen onderzoek gelieerde thema's.

Uit de dagelijkse praktijk op het bureau van het NWO-gebied Geesteswetenschappen blijkt dat sommige procedures of beleidskeuzes nadere toelichting behoeven. Andere toelichtingen zijn na te lezen op www.nwo.nl/gw/faq (frequently asked questions).

Wat Vici-aanvragers moeten weten

Voor aanvragers van een Vici-subsidie ligt de opleiding al verder in het verleden en zal de weging daarvan voor de beoordeling dan ook minder relevant zijn, dan bij een Veni. Voor de Vici ligt de nadruk meer op de staat van dienst als onderzoeker op het moment van indiening. De lat voor de beoordeling van de wetenschappelijke competenties zal hoger liggen en daarnaast worden nog andere capaciteiten gewogen, zoals de ervaring en vaardigheden in het begeleiden van jonge onderzoekers en in het aansturen en managen van een onderzoeksgroep. Belangrijke monografieën of een substantiële lijst van (internationale) publicaties in gereviewde tijdschriften zijn bijna een voorwaarde om überhaupt voor subsidiëring in aanmerking te komen.

Andere factoren

De commissie houdt bij het beoordelen van de past performance uiteraard zoveel mogelijk rekening met relevante persoonlijke omstandigheden die van invloed kunnen zijn op de past performance en ook zal zij zich zoveel mogelijk rekenschap geven van de verschillen in publicatiecultuur tussen de geesteswetenschappelijke disciplines. Bovendien heeft de commissie, in tegenstelling tot de referenten, nog een ander instrument in handen om zich een oordeel te vormen over de wetenschappelijke kwaliteiten van de aanvragen, n.l. het interview.

In deze rubriek kunnen ook vragen van lezers beantwoord worden. U kunt uw vraag mailen aan geestesoog@nwo.nl.

Experiment NL deel II

Eind oktober 2009 verscheen het boek EXPERIMENT NL, deel 2. In samenwerking met Quest slaat NWO met dit boek een brug tussen de wetenschap en het brede publiek. Net als zijn voorganger in 2008 biedt dit boek weer een keur aan boeiende artikelen over NWO-onderzoek. De geesteswetenschappen zijn wederom ruim vertegenwoordigd, met veel dank aan alle onderzoekers die hun medewerking aan dit boek verleend hebben. Boudien de Vries bijvoorbeeld, geeft haar visie op de huidige hang naar het verleden en samen met Hans Bennis wordt taalverandering onder de loep genomen. Maar liefst drie STEVIN-projecten worden gepresenteerd en in elk hoofdstuk wordt een wetenschapper geportretteerd uit het Biografisch Woordenboek van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis.

Prijs voor boeteregisters

NWO-onderzoeker dr. Han Nijdam heeft de prof. Van Winterprijs gewonnen voor het beste boek op het terrein van de lokale en regionale geschiedenis. Han Nijdam kreeg de prijs voor zijn proefschrift *Lichaam, eer en recht in middeleeuws Friesland*. Een studie naar de Oudfriese boeteregisters. Uit bestudering van Oudfriese boeteregisters, een soort letselschadelijsten, blijkt hoezeer eer en lichaam met elkaar verbonden waren in de ideologie van de middeleeuwse Friezen. Uit het onderzoek is een model van eer voortgekomen dat toepasbaar is op meerdere culturen en tijdperken.

Nieuw bestuurslid

Het Algemeen Bestuur van NWO heeft per 1 oktober 2009 prof. dr. F.J.M.M. (Frank) Veltman benoemd tot lid van het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen. Frank Veltman (1949) is sinds 2001 hoogleraar Logica & Cognitiewetenschap aan de Universiteit van Amsterdam en was tot voor kort wetenschappelijk directeur van het Institute for Logic, Language and Computation (ILLC) aan deze universiteit. Zijn onderzoek speelt zich af op het grensvlak van logica en linguïstiek. Hij was eerder al lid van verschillende commissies binnen NWO. Tussen 2004 en 2006 was hij voorzitter van de Vidi-commissie voor de Geesteswetenschappen.

Twee nieuwe WAC-leden

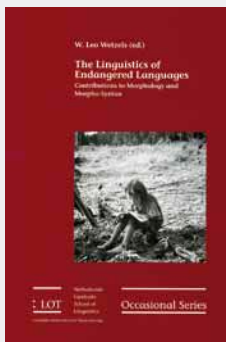

Het Wetenschappelijk Advies College (WAC) is uitgebreid van 15 naar 17 leden. De twee nieuwe leden zijn prof. dr. S.A. Levie (RU) en prof. dr. J.W. McAllister (UL). Levie verricht werkzaamheden als WAC-lid op het terrein van moderne letterkunde en algemene literatuurwetenschap. McAllister doet dit voor de filosofie, in het bijzonder kennenwetenschap.

Programma's

Bedreigde Talen

Slechts een klein deel van de bijna 6000 talen die over de wereld worden gesproken zijn zodanig goed beschreven dat de beschikbare feiten uitgebreid genoeg zijn voor taalkundig onderzoek. Tegelijkertijd verdwijnen er bijna dagelijks talen die nog niet of nauwelijks beschreven zijn. Hiermee ziet de taalwetenschap een belangrijk deel van haar empirisch fundament verdwijnen. Het Bedreigde Talen Programma van NWO was nadrukkelijk gericht op het onderzoek naar een aantal met uitsterven bedreigde talen, in Zuid-Amerika, Afrika en Azië.

Het Bedreigde Talen Programma van NWO wordt volgend jaar afgerond. Naast de publicaties die uit de onderzoeksprojecten voortkomen, is er nu ook het boek *The Linguistics of Endangered Languages: Contributions to Morphology and Morphosyntax* dat opstellen van de uitvoerders van het Bedreigde Talen Programma bevat.

Het boek werd gepresenteerd in SPUI25 waar drie taalkundigen, prof. dr. Willem Adelaar, dr. Eithne Carlin en prof. dr. Leo Wetzels, editor van het boek, onder leiding van prof. dr. Abram de Swaan, gedebatteerd hebben over het belang en de praktijk van het onderzoek naar bedreigde talen.

► Meer informatie: dr. Marc Linssen (m.linssen@nwo.nl, 070 3440625)

Cognitie

In de afgelopen vijftig jaar is cognitie toegankelijk geworden voor systematisch conceptuele, computer en experimentele analyse.

Een fundamenteel begrip van de relaties tussen structuur, opslag en het verwerven van kennis, neurale functie, gedrag en communicatie komt binnen handbereik. Communicatie en samenwerking tussen de meest direct betrokken wetenschappelijke disciplines – met inbegrip van, onder anderen, de neurowetenschappen, biologie, taalkunde, psychologie, kunstmatige intelligentie – zijn hierbij van cruciaal belang.

In het boek *Geestdrift, wat cognitiewetenschappers bezielt* interviewt wetenschapsjournalist Bennie Mols verschillende cognitiewetenschappers. De lezer krijgt een levendig aanbod van wetenschappers opgediend die vanuit diverse disciplinaire achtergronden, leeftijdsfasen en carrièrestadia aan de kernvragen van de cognitiewetenschap werken. Het boek is geschreven in opdracht van de programmacommissie van het NWO-programma Cognitie.

► Meer informatie: <http://www.nwo.nl/cognitie>

MVI

Op 18 november 2009 vond de eerste bijeenkomst plaats van het themaprogramma Maatschappelijk Verantwoord Innoveren, Ethische en maatschappelijke verkenning van wetenschap en technologie (MVI). Dit programma is gericht op het pro-actief onderzoeken van de ethische en maatschappelijke aspecten van innovatietrajecten en op vraagstukken rond technologische ontwikkelingen waarvan met goede reden is te vermoeden dat zij ingrijpende (zowel positieve als negatieve) effecten zullen hebben op individu en/of samenleving.

Programmacommissielid prof. dr. Bert-Jaap Koops, hoogleraar Regulering van technologie (UvT), hield een lezing over het thema 'de maakbare mens'. Hij besprak verschillende toepassingen van interventies die zijn gericht op de verbetering van functies die samenhangen met de werking van het lichaam, brein en zenuwstelsel, en gaf aan welke nieuwe maatschappelijke en ethische vragen dit met zich mee kan brengen. Vervolgens hielden vijf projectleiders uit het programma een korte presentatie over hun onderzoek. Hiermee kregen de aanwezigen een indruk van de verschillende projecten en vragen die binnen het MVI-programma worden behandeld.

Tussen de middag was er een informatiemarkt waarop alle zestien onderzoeksteams zich presenteerden. Het middagprogramma bestond uit 6 workshops over MVI-thema's. De dag werd afgesloten met een Lagerhuisdebat over maatschappelijk verantwoord innoveren. Hierbij werd dr. Frank Kupper uitgeroepen tot beste debater van de middag. Deadline voor het indienen van vooraanmeldingen voor aanvragen voor langlopend onderzoek is 2 februari 2010, 12.00 uur. In deze tweede subsidieronde zijn aanvragen uitsluitend mogelijk op de volgende vier hoofdthema's: (1) De maakbare mens, (2) Voeding, (3) Dier, natuur & leefomgeving, (4) Intellectual Property Regimes (IPR). Deze thema's zijn onderverdeeld in subthema's. Een aanvraag heeft altijd betrekking op één of meer van de subthema's. Een beschrijving van deze thema's en subthema's, evenals overige informatie over de aanvraagprocedure, vindt u in de *call for proposals*, te downloaden via: www.nwo.nl/mvi.

► Deadline: 2 februari 2010

► Meer informatie: dr. Jasper Roodenburg (j.roodenburg@nwo.nl, 070 344 0806)

Odyssee

Het programma Odyssee richt zich op de wetenschappelijk verdiepende ontsluiting van onuitgewerkt archeologisch onderzoek uit de jaren voor de conventie van La Valletta (dat wil zeggen 1900 tot 2000), dat hetzij qua belang het nationaal niveau overstijgt, hetzij van belang is voor de aanscherping van de onderzoeksvragen van nieuw onderzoek en/of een bijdrage kan leveren aan het selectie- en besluitvormingsproces rond archeologische interventies bij ruimtelijke ingrepen.

In 2010 zal de tweede subsidieronde van het programma Odyssee plaatsvinden. Er kunnen aanvragen gedaan worden voor projectsubsidies voor kortlopend onderzoek (maximaal 1 jaar). Begin januari 2010 wordt de call for proposals van dit programma uitgezet. Indien u de call for proposals wenst te ontvangen, kunt u een e-mail sturen aan j.kelder@nwo.nl. Het document wordt u dan toegestuurd. U kunt het document ook downloaden van www.nwo.nl/odyssee of www.erfgoednederland.nl.

De deadline voor het indienen van aanvragen voor deze subsidievorm ligt op 15 april 2010. Indienen (via IRIS) is mogelijk vanaf eind januari 2010.

- ▶ Deadline: 15 april 2010
- ▶ Meer informatie: dr. Jorrit Kelder (j.kelder@nwo.nl, 070-3440558)

De oogst van Malta

De ondertekening het Verdrag van Malta (Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed) en de daarmee samenhangende wijziging in de wet op de archeologische monumentenzorg hebben de afgelopen jaren grote consequenties gehad voor het archeologisch onderzoek in Nederland. Hoewel 'Malta' erop is gericht om zoveel mogelijk vindplaatsen onaangeroerd te laten en ze zodoende voor de toekomst te beschermen, is de praktijk dat er meer wordt opgegraven dan ooit, vaak door commerciële bedrijven. Het onderzoek wordt ruim van tevoren ingepland en achteraf snel verwerkt tot standaard rapportages.

Op 29 september 2009 overhandigde Annemarie Bos, directeur NWO Geesteswetenschappen, het eerste exemplaar van het publieksboek *Onder onze voeten*, de archeologie van Nederland, aan Wim Weijland, de directeur van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden. *Onder onze voeten* is hét nieuwe publieksboek over de archeologie in Nederland. Aan de hand van nieuwe en oude ontdekkingen, bijzondere vondsten en nieuwe inzichten vertelt dit boek de complete archeologische geschiedenis van Nederland, vanaf de vroege prehistorie tot en met de tweede wereldoorlog. Het boek komt voort uit het NWO-programma De oogst van Malta en wil een groter publiek nader laten kennismaken met de hedendaagse Nederlandse archeologie.

Een van de doelen van het onderzoeksprogramma De Oogst van Malta is het vertalen van standaardrapportages naar wetenschappelijk onderbouwde syntheses. Verder moest het ook zorgen voor een bredere verspreiding van de resultaten van het onderzoek dan alleen in de wereld van de professionele archeologie.

- ▶ Meer informatie: www.bertbakker.nl

Omstreden Democratie

Het onderzoeksprogramma Omstreden Democratie gaat over het functioneren en de kwetsbaarheid van de democratie. De titel van het programma omstreden democratie geeft aan dat democratie nooit een vaststaand gegeven is. Het programma benadert de democratie als een model en een praktijk die voortdurend in een proces van herdefiniëring, herpositionering, herwaardering, herlegitimering en aanpassing verkeren. In 2010 wordt (voor de laatste keer) een subsidieronde voor kortlopende en verkennende studies georganiseerd.

- ▶ Deadline: 15 maart 2010 (onder voorbehoud, raadpleeg de website)
- ▶ Meer informatie: dr. Marc Linssen (m.linssen@nwo.nl, 070 3440625) of www.nwo.nl/omstredendemocratie

Promoveren in de kunsten

NWO Geesteswetenschappen en het Fonds voor beeldende kunsten, vormgeving en bouwkunst (Fonds BKVB) stellen twee promotieplekken ter beschikking die beeldend kunstenaars de gelegenheid bieden te promoveren op een zelfgeformuleerde onderzoeksvoorstel.

Onderzoek is inherent aan het scheppen van kunst. Een promotie in de kunsten behelst een specifieke vorm van kennis die het resultaat is van een creatief onderzoeksproces, waarbij het kunstwerk en het discours in gelijke mate de aandacht krijgen. Het Fonds BKVB en NWO willen onderzoek en reflectie van kunstenaars bevorderen. Dit ter versterking van de band tussen kunst en wetenschap, en om recht te doen aan opkomende, innovatieve onderzoeks- en kunstpraktijken in een veranderend artistiek en academisch landschap. De kunstenaar-als-onderzoeker is in de afgelopen decennia binnen de kunsten een vertrouwd fenomeen geworden. Tot nu toe werd voor dergelijk onderzoek veelal uitgeweken naar het buitenland. Met dit project willen het Fonds BKVB en NWO ook in Nederland kunstenaars in de gelegenheid stellen promotieonderzoek te doen om hun werk te verdiepen en te doorgronden.

De call for proposals is bestemd voor beeldend kunstenaars die zich richten op nieuwe vormen van onderzoek – met nadruk op onderzoek dat is gegrond en gericht op de praktijk van de kunsten en verbinding legt met bestaande vormen van academisch onderzoek.

- ▶ Deadline: 4 maart 2010, 12:00 uur
- ▶ Meer informatie: dr. Elske Gerritsen (e.gerritsen@nwo.nl, 070-3440821)

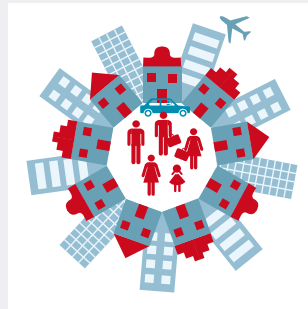
Urbanisatie en stadscultuur

Op 12 november vond de studiemiddag *Waarom mensen in de stad willen wonen* plaats in Den Haag. Stedelijke bestuurders en wetenschappers gingen met elkaar in discussie over de historische parallellen in stedelijke vraagstukken. Internationaal publicist Ian Buruma verdiepte zich in de vraag wat een

stad kosmopolitisch maakt, en gastheer burgemeester Jozias van Aartsen vertelde over zijn eigen ervaringen met het stedelijke bestuur. Bestuurders en beleidsmakers spraken met wetenschappers over actuele stedelijke vraagstukken aan de hand van historisch onderzoek. Thema's als migratie en demografische ontwikkelingen, de economische aantrekkingskracht van steden en de rol van stedelijke instituties stonden daarbij centraal. Tijdens de conferentie is de bundel *Waarom mensen in de stad willen wonen, 1200-2010* gepresenteerd, die is verschenen onder redactie van prof. dr. Leo Lucassen en prof. dr. Wim Willems. Het boek vormt een bijdrage aan het NWO-onderzoeksprogramma Urbanisatie en Stadscultuur, en levert denkstof voor het maatschappelijke debat over deze thematiek.

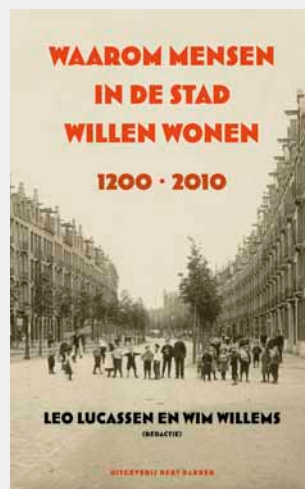
Tijdens het middagprogramma van de conferentie gingen de auteurs van de bundel in vijf thematische workshops samen met bestuurders, beleidsmakers en andere stedelijke professionals op zoek naar historische parallellen in stedelijke vraagstukken. In discussie met de deelnemers is bekeken welke rol instituties speelden en spelen bij de aantrekkingskracht van steden en in hoeverre het verleden aanknopingspunten

biedt voor reflectie op de actuele praktijk. De conferentie was een gezamenlijk initiatief van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), het Ministerie van VROM, Nicis Institute en de Universiteit Leiden/Campus Den Haag.

Waarom mensen in de stad willen wonen 1200-2010, Leo Lucassen en Wim Willems (red.), Prijs: ca. € 24,95, ISBN: 978 90 351 3512 3, Uitgeverij: Bert Bakker.

- ▶ Meer informatie: dr. Elske Gerritsen (e.gerritsen@nwo.nl, 070-3440821)

Open competities

Internationalisering Geesteswetenschappen

Het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen wil met behulp van dit subsidie-instrument de internationale samenwerking tussen Nederlandse onderzoeksgroepen en hun buitenlandse collega's bevorderen, internationale netwerkvorming in de geesteswetenschappen stimuleren en geesteswetenschappelijke aanvragen bij internationale instellingen aanmoedigen.

- ▶ Deadline: 1 maart 2010
- ▶ Meer informatie: drs. Inge Drijfhout-Geijteman (i.drijfhout@nwo.nl, 070 3440829) of www.nwo.nl/internationalisering/gw

Vernieuwingsimpuls

De Vernieuwingsimpuls is een persoonsgebonden subsidievorm. Het biedt talentvolle, creatieve onderzoekers de kans om onderzoek naar hun keuze uit te voeren en wil de doorstroom bij wetenschappelijke onderzoeksinstellingen bevorderen. De Vernieuwingsimpuls richt zich met drie persoonsgebonden subsidievormen op verschillende fasen in de wetenschappelijke carrière van onderzoekers: Veni (pas gepromoveerd), Vidi (ervaren) en Vici (zeer ervaren).

Volledige informatie over de doelgroepen, procedures en richtlijnen vindt u op www.nwo.nl/vernieuwingsimpuls en in de brochure Vernieuwingsimpuls 2010. U kunt de brochure 2010 vanaf 1 november 2009 aanvragen door een e-mail te sturen aan vi@nwo.nl o.v.v. 'brochure 2010 Nederlands' of 'brochure 2010 Engels' en uw volledige adresgegevens.

In 2010 wordt per subsidievorm één indienronde gehouden.

- ▶ Deadline Veni: 7 januari 2010
- ▶ Meer informatie Veni: dr. Jasper Roodenburg (j.roodenburg@nwo.nl, 070-3440806)

- ▶ Deadline Vidi: 11 maart 2010
- ▶ Meer informatie Vidi: drs. Brigit van der Pas (b.vanderpas@nwo.nl, 070-344040567)

- ▶ Deadline Vici vooraanmeldingen: 30 maart 2010
- ▶ Meer informatie Vici: drs. Marja Berendsen (m.berendsen@nwo.nl, 070-3440691)

Culturele Dynamiek

In november 2009 heeft de programmacommissie de volgende aanvragen gehonoreerd:

– Prof. dr. R.J. Ross (UL), *Photographic Traditions in Black Popular Modernities: Towards a Socio-historical Analysis of the Visual Economy in and Beyond South Africa*
Sinds het midden van de twintigste eeuw vormen fotografie en foto's een volwaardig onderdeel van de materiële en visuele cultuur van zwarte Zuid-Afrikanen. Hoe creëerde en versterkte de fotografie specifieke sociale identiteiten die zijn verbonden aan de Zuid-Afrikaanse noties van moderniteit en traditie? Hoe worden de foto's deel van de van het Zuid-Afrikaanse collectieve geheugen en leidt dit tot de vorming van een visuele canon? De antwoorden op deze vragen willen de onderzoekers vinden door fotoalbums van individuele Zuid-Afrikaanse families en collecties van individuele fotografen te onderzoeken.

– Prof. dr. P.J. Smith (UL), *Cultural Representations of Living Nature: Dynamics of Intermedial Recording in Text and Image (ca. 1550-1670)*

Dankzij de ontdekking van nieuwe soorten uit verre landen en het gebruik van nieuwe onderzoekstechnieken en beschrijvingsmodellen werd vanaf 1550 de kennis van de natuur vergroot. Daarnaast veroorzaakte de opkomende wetenschap wrijvingen tussen het emblematische en natuurwetenschappelijke wereldbeeld. In dit onderzoek wordt geanalyseerd hoe de wetenschappelijke vastlegging van de natuur in de periode 1550-1670 werd getransponeerd naar schilderkunst en literatuur.

– Prof. dr. P.J. Pels (UL), *The future is Elsewhere: Toward a Comparative History of Digital Futurities*
Iedere generatie vormt een eigen idee over de toekomst, dat ook van plaats tot plaats verschilt. Dit onderzoek analyseert de wijze waarop mensen in de Verenigde Staten, Nederland, Japan en Maleisië hun toekomstbeelden hebben veranderd in reactie op de opkomst van digitale technologie, zoals uitgedrukt in science fiction literatuur en in het ontwikkelingsdenken.

– Dr. J. Salman (UU), *Popularisation and Media Strategies (1700-1900)*

Dit onderzoek analyseert het proces van selectie en aanpassing in de Nederlandse populaire cultuur uit de 18de en 19de eeuw. Hierbij staan liedjes en centsprenten centraal. Zij representeren de belangrijkste componenten van populaire cultuur: muziek, afbeelding en tekst. Hoe verliep de selectie en aanpassing van dit materiaal? Een belangrijke achterliggende vraag van dit project is of het populariseringsproces heeft geleid tot een toenemende eenvormigheid of juist een grotere diversiteit van onze populaire cultuur.

– Prof. dr. F.E. Kessler (UU), *The Nation and Its Other: The Emergence of Modern Popular Imagery and Representations*

In de tweede helft van de 19de eeuw ontstaan wereldwijde netwerken van informatie en communicatie waardoor er een transnationale beeldcultuur ontstaat. Dit onderzoek richt zich op de periode 1895-1920. In het eerste deelproject wordt geanalyseerd hoe door populair beeldmateriaal, vaak van buitenlandse komaf, een beeld wordt gevormd van Nederland en de Nederlanders. In het tweede deelproject staat de beeldvorming rondom Azië centraal.

– Dr. K. Wenz (UM), *Narrative Fan Practices: A Key to Cultural Dynamics*

Onderwerp van onderzoek zijn de narratieve fanpraktijken waarbij teksten en activiteiten ontstaan gebaseerd op originele teksten. Fans lezen en bediscussiëren de tekst niet alleen, maar willen ook de narratieve wereld van hun geliefde tekst verkennen, vergroten en delen met andere fans. Het project zal narratieve fanpraktijken onderzoeken in relatie tot cultureel erfgoed, intermedialiteit en cultureel burgerschap.

In november 2009 heeft de programmacommissie binnen de subsidieronde *Dynamiek van de herinnering, Nederland in de Tweede Wereldoorlog* de volgende aanvragen gehonoreerd:

– Prof. dr. J.C.A. Kolen (VU), *De Nederlandse kampen als betwiste plekken*

Waarom heeft de monumentalisering en musealisering van de concentratiekampen Westerbork, Vught en Amersfoort zo lang op zich laten wachten? Welke gevolgen

heeft de herbestemming en het verlies aan inrichtingen en ensceneringen van de kampen gehad? Het onderzoek richt zich op de dynamische ontwikkeling van plaatsen van terreur tot plaatsen van herinnering.

– Prof. dr. F.P.I.M. van Vree (UvA), *Herinnering en herleving: de joodse gemeenschap in Nederland 1945-2010*

De naoorlogse geschiedenis van de joden in Nederland is een nog nauwelijks ontgonnen terrein. In dit onderzoek staan zowel de herinnering aan de Shoah als de herleving van de joodse gemeenschappen centraal. Het betreft een integrale studie waarin het joodse leven wordt gepositioneerd in zowel de Nederlandse samenleving als in internationale joodse netwerken.

– Prof. dr. F.P.I.M. van Vree (UvA), *De Hollandsche Schouwburg*

Dit project behelst de studie van de ontwikkeling van de Hollandsche Schouwburg als plaats van herinnering, vanuit het perspectief van de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog, Joods Amsterdam en de nazistische vernietigingspolitiek. Daarnaast levert het onderzoek een bijdrage aan de lopende discussie over de inrichting van dergelijke plaatsen van terreur.

– Prof. dr. P. Romijn (NIOD), *De toekomst van het oorlogserfgoed*

De Tweede Wereldoorlog is nog altijd een levende herinnering. Een belangrijke bijdrage wordt geleverd door erfgoed, variërend van alledaagse artefacten uit de oorlog tot grote naoorlogse herdenkingsmonumenten. In dit project wordt onderzocht in hoeverre varianten en presentatievormen van erfgoed zich lenen om enerzijds een gevarieerde en dynamische visie op een breed spectrum van de oorlogsgeschiedenis te kunnen overbrengen en anderzijds zeer diverse publieksgroepen te kunnen aanspreken.

– Prof. dr. P. Romijn (NIOD), *Gevangen onder Duitse bezetting*

Hoe en in welke mate waren de strafinrichtingen in Nederland onderdeel van de staatsterreur van de nationaal-socialistische heerser? Door de focus op de alledaagse leefwereld van de gevangenen wil dit project de relatie tussen bewaarders en gevangenen en tussen gevangenen en de buitenwereld in beeld brengen.

Veni

In de Veni ronde van 2009 heeft het Algemeen Bestuur van NWO 22 onderzoekers in de geesteswetenschappen een Veni-subsidie toegekend.

– Dr. C.L.A. Bary (RUN), *Reports from the Past*
Hoe bericht je wat iemand heeft gezegd?

In talen als het Nederlands en Engels zijn er twee manieren: directe rede (Corien zei: “Ik weet het”) of indirecte rede (Corien zei dat ze het wist). Dit project onderzoekt rapporteerconstructies in het Oudgrieks, waar zo’n strikte onderscheiding ontbreekt.

– Dr. L.S. Chardonens (RUN), *From Science to Popular Culture: Artes Magicae in England Between the Scriptorium and the Printing Press, 1200-1500*

Engelse boeken bevatten soms magische teksten zonder dat tegenwoordig nog bekend is welk lezerspubliek hiermee werd bediend. Dit onderzoek gaat na wie de lezers waren en met welk doel zulke teksten werden geschreven en doorgegeven.

– Dr. F. Eisner (MPI), *Perceptual Learning of Speaker Attributes and its Effect on Spoken-language Comprehension*

As listeners, we are able to adjust quickly to the way in which different people talk. This project used magnetic resonance imaging in order to investigate the mechanisms that underlie this ability for rapid adjustment in the brain.

– Dr. M.B. Elenbaas (UL), *The Dynamics of Light Verbs in the History of West Germanic Languages*

Lichte werkwoorden hebben nauwelijks betekenis en hebben eigenschappen van zowel zelfstandige werkwoorden als van hulpwerkwoorden. Dit onderzoek bestudeert de historische ontwikkeling van lichte werkwoorden in Westgermaanse talen met als belangrijk doel inzicht te bieden in de status van deze werkwoorden.

– Dr. P. van Els (UL), *Argumentation Through Anecdotes: On the Rhetorical Function and Cultural Significance of Anecdotes in Early Chinese Thought*

Denkers in het oude China die de machthebbers wilden beïnvloeden verwezen vaak naar gebeurtenissen uit het verleden. Historische anekdoten waren aldus opvallend belangrijk in politiek-filosofische argumentatie. Dit onderzoek bestudeert de retorische functie en culturele betekenis van zulke anekdoten.

– Dr. W.F.L. Heeren (UL), *Prosody in Whispered Speech: Retrieving Alternative Cues to Pitch*

Als we spreken, bepaalt de snelheid waarmee onze stembanden trillen de zinsmelodie. Door die melodie kunnen we vragen stellen, woorden accentueren of emotie tonen. Bij fluisteren trillen de stembanden niet. Kunnen we al fluisterend toch melodie gebruiken? En hoe dan?

– Dr. G.J. van der Heiden (RUN), *Conflicting Pluralities: Rethinking Reality in Contemporary Philosophy*

In het publieke debat wordt veel gesproken over de problemen die gepaard gaan met de plurale samenleving. Maar wat is de pluraliteit die we in het samenleven van mensen tegenkomen eigenlijk? Op deze vraag zoekt dit ontologische onderzoek een antwoord.

– Dr. M.J. Janse (UL), *Organizing the Masses: The Contested Nature of Early Irish, British and American Pressure Groups, 1820-1840*
Britse, Ierse en Amerikaanse hervormers ontwikkelden tussen 1820 en 1840 de techniek van de massapolitiek, in pressiegroepen tegen bijvoorbeeld slavernij en drankmisbruik. Waarom waren deze eerste pressiegroepen zo omstreden? Uit gedigitaliseerde kranten blijkt dat tijdgenoten beseften dat de uitvinding van pressiegroepen democratie onherroepelijk dichterbij bracht. Niet iedereen was daar blij mee.

– Dr. C.C. de Jonge (UL), *The Sublime in Context*

Literaire teksten die de lezer overweldigden of inspireren werden in de oudheid ‘subliem’ genoemd. Longinus schreef een traktaat *Over het sublieme*, dat veel moderne denkers beïnvloedde. Dit onderzoek reconstrueert de intellectuele context van Longinus en zijn concept van het sublieme.

– Dr. M.C.J. Keijzer (UU), *Crossing Communication Borders: First Language Reversion in Healthy, Aging Dutch Migrants in Australia*
Uit ervaring en onderzoek is bekend dat taalgebruik verandert als we ouder worden of als we verhuizen naar een ander land. Maar wat gebeurt er met taal in oudere migranten? Op die vraag probeert dit onderzoek antwoord te geven.

– Dr. V.C. Lagendijk (TUE), *Transnationalising the TVA: International River Development in Troubled Waters*

Vanaf 1933 werden plannen om internationale rivieren te utiliseren in politiek instabiele gebieden voornamelijk gezien als navolgers van de Amerikaanse Tennessee Valley Authority (TVA). Dit onderzoeksproject bekijkt welke andere invloeden en hoe regionale en internationale organisaties een rol speelde.

– Dr. B. van Leeuwen (UU), *Human Capital and Economic Growth in Europe, ca. 1880-2000*

Algemeen wordt aangenomen dat onderwijs belangrijk is voor economische groei. Echter, de stimulering van onderwijs tijdens het socialisme leidde niet tot hogere groei. Dit onderzoek vergelijkt de ontwikkeling van onderwijs en haar relatie met economische groei in diverse Europese landen.

– Dr. C.H. Pieper (UL), *Shaping Roman Virtue. Early Roman Oratory and the Fashioning of Aristocratic Identity in the Empire.*

Welsprekendheid was in het keizerlijke Rome een centrale vaardigheid voor aristocraten in hun politieke carrière. Maar waarom was dat zo? Dit project stelt de vraag waarom het ideaalbeeld van welsprekendheid, zoals in de Romeinse republiek ontwikkeld, in de keizertijd nog steeds succesvol was.

– Dr. S.A. Pieterse (UvA), *Economic Tropes, National Identity and the Dutch Novel (1782-2007)*

Economische denkbepelden komen we niet alleen tegen in de wetenschap. Ook romanschrijvers maken vaak op een eigenzinnige manier gebruik van economische inzichten. Dit onderzoek kijkt naar acht Nederlandse romans, van Sara Burgerhart (1782) tot De literaire kring (2007).

Toekenningen

– Dr. M. Popovic (RUG), *The Dead Sea Scrolls and the Jewish War against Rome (66?70): New Sources, New Perspectives*
Tussen 66-70 n. Chr. voerden verschillende Joodse groepen in Judea oorlog tegen Rome. Ideologische motieven waren een belangrijke factor. De Dode Zeerollen uit Qumran maken het voor het eerst mogelijk om de denkbeelden van een concrete Joodse groep te onderzoeken.

– Dr. M.J.G.M. De Pourcq (RUN), *Challenging the Classical Tradition: Receptions of Antiquity in Julia Kristeva's Theory of Intertextuality*
Bij de uitbouw van een nieuwe theorie in de geesteswetenschappen breekt men graag expliciet met een traditie en kiest men voor alternatieve tradities die onderbelicht zijn gebleven. Dit onderzoek gaat op zoek naar methodes om de functie van traditievorming te analyseren.

– Dr. ir. G.J. de Ridder (VU), *Commercialized Science and the Flow of Knowledge*
Moderne wetenschap is ondenkbaar zonder het delen van kennis. De oprukkende commercialisering van wetenschap levert bedreigingen en kansen op voor deze processen van kennisuitwisseling. De onderzoeker analyseert en evalueert de bedreigingen en kansen en draagt waar nodig oplossingsrichtingen aan.

– Dr. D.W. Rietveld (UvA), *Unreflective Action in Everyday Life*
In veel situaties in ons alledaagse leven handelen we bekwaam zonder reflectie. Op de fiets bijvoorbeeld doen we gewoon wat er gegeven de omstandigheden gedaan moet worden. Dit onderzoek integreert een filosofisch perspectief op ongerefleeteerd adequaat handelen met neurowetenschappelijke inzichten.

– Dr. N. Slioussar (UU), *Prosody and Syntax: How Are they Related?*
Syntax and prosody are two major components of our language, responsible, respectively, for dependencies between words and word order and for intonation and the distribution of pauses and stresses in the sentence. This research project studies how they are related.

– Dr. J.M. Sprenger (UvT), *An Objective Guide for Public Policy? Scope and Limits of Data-Driven Methods in Statistical Model Evaluation*
Traditionally, statistical modeling is based on strong, and sometimes unwarranted theoretical assumptions. Policy-makers, however, demand reliable and objective inference methods. The researcher analyses the contribution of data-driven methods towards solving this tension.

– Dr. E.V. Tolstaja (PthU Kampen), *From Orthodoxy to Obscurantism? Theological Frictions in the Contemporary Russian Orthodox Church*
Sinds de perestrojka is er in Rusland een grote toename van getuigenissen over wonderdoende iconen. Ook zijn in de korte periode 1992-2000 drie keer zoveel mensen heilig verklaard als in voorgaande eeuwen. Dit onderzoek ontsluit de theologische en socio-politieke implicaties bij zulke fenomenen.

– Dr. E. Tribushinina (UU), *The Emergence of Scales: Acquisition of Relative Adjectives in a Cross-linguistic Perspective*
Volwassenen delen een rij van zeven poppetjes van opklimmend formaat in drie grote en drie kleine. Peuters daarentegen noemen alleen het grootste poppetje 'groot' en alleen het kleinste 'klein'. Waar komt het verschil door? Welke mechanismen bepalen de schaalordelen bij kinderen? En zijn deze oordelen universeel of taalafhankelijk? Deze vragen staan in dit project centraal.

Vidi

In de Vidi ronde van 2009 heeft het Algemeen Bestuur van NWO 10 onderzoekers in de geesteswetenschappen een Veni-subsidie toegekend.

– Prof. R.A.G. D'Alessandro (UL), *Unexpected Sisterhood*
All Romance languages have very similar grammars. However, a group of southern Italian dialects have grammars that resemble those of Basque, Georgian, Hindi, Urdu, Mayan. How is this possible? This project aims to understand why and how these similarities arise.

– Dr. M.J.F. Delbeke (UL), *De oorsprong van goede architectuur*
Sinds de oudheid gelooft men dat bij een goede samenleving goede gebouwen horen. Beschaving en bouwkunst zouden immers samen zijn ontstaan. Het verlichtingsdenken brengt nieuwe ideeën over de oorsprong van de beschaving. De onderzoekers bekijken hun impact op de architectuur.

– Dr. B.P. Kooi (RUG), *De logica van sociale interactie*
Er komt nogal wat kijken bij sociale interactie: leren, communiceren, redeneren, coördineren, etc. Veel logici houden zich bezig met sociale interactie, maar zijn de theorieën die zij verzinnen verschillende stukjes van dezelfde puzzel, of wordt het wiel telkens opnieuw uitgevonden?

– Dr. F. Kwakkel (UL), *De twaalfde-eeuwse revolutie van het boek*
Ons moderne boek werd geboren tijdens de Twaalfde-eeuwse Renaissance, een intellectuele opleving die de Europese cultuur grondig vernieuwde. Dit project verklaart het ontstaan van de nieuwe boekvorm door haar eigenschappen te verbinden aan de twaalfde-eeuwse tekstcultuur en manier van lezen.

– Prof. dr. A. N. Lenz (RUG), *Language and Identity*
This project is on grammar as a marker of regional and social identity. The Central Franconian language area, which crosses the borders of five Western European countries, is an ideal research laboratory to analyze this terra incognita in sociolinguistics.

– Dr. T. Müller (UU), *Wat is nu echt mogelijk?*
Veel is mogelijk – maar wat is echt mogelijk, waarmee moeten wij rekening houden? Dit project werkt het verschil tussen concrete, reële mogelijkheden en andere soorten van mogelijkheid uit en kijkt naar de rol van mogelijkheden in de wetenschappen.

– Dr. E. Pascual (RUG), *Gesprekken binnen gesprekken*
Uitdrukkingen als "een gevoel van waarom ik?" en "Niet tevreden? Geld terug!'-garantie" roepen een denkbeeldig gesprek op. Dit project onderzoekt vormen en functies van ingebedde 'gesprekken', hun communica-

tieve effectiviteit in uiteenlopende contexten, en de manier hoe ze cognitief worden verwerkt.

– Dr. S. Roeser (TUD), *Morele emoties en risicopolitiek*

Emoties worden uit politieke besluitvorming over risicovolle technologieën geweerd omdat ze misleidend zouden zijn. Maar emoties laten ons morele aspecten van risico's zien. De onderzoekers gaan na hoe morele emoties een belangrijkere rol kunnen spelen in risicopolitiek en risicocommunicatie.

– Dr. M.J. Versluys (UL), *Antieke globalisering?*

De Romeinen waren onbetwist heer en meester in de gehele Mediterrane wereld maar gaven tegelijkertijd door hen veroverde culturen een belangrijke rol in de constructie van hun eigen identiteit en samenleving. Dit onderzoek gaat na hoe dit proces van culturele innovatie werkte. De relaties tussen Rome en Egypte vormen daarbij de belangrijkste case-study.

– Dr. J.A.C. Vroom (UvA), *Het dagelijks leven in scherven*

In het oostelijke Middellandse Zeegebied bieden nieuwe vondsten een verrassend inzicht in het leven gedurende de Byzantijnse en Osmaanse tijd. Voor het eerst vertellen opgravingen het fascinerende verhaal over consumptiegedrag en verhoudingen tussen Oost en West na het Romeinse Rijk.

Deze rubriek toont een selectie van publicaties die voortgekomen zijn uit programma's en projecten (mede) gefinancierd door het NWO-gebied Geesteswetenschappen.

De virtuele lont in het kruitvat

Welke rol spelen de oude en nieuwe media in de micromobilisatie van burgers en hun strijd om politieke aandacht? Individuele burgers gebruiken het internet steeds vaker om medestanders te verzamelen en om hun strijdpunt nadrukkelijker voor het voetlicht te brengen. Vandaag de dag speelt een nieuwe generatie van internet- en webtoepassingen, het zogenoemde Web 2.0, een prominente rol. Relatief eenvoudig, snel en goedkoop krijgen micromobiliserende burgers toegang tot allerlei digitale sociale netwerken. Hierdoor ontstaat een sneeuwbaaleffect en expandeert de aandacht exponentieel snel. Bovendien zorgt het digitaal delen van allerlei ervaringen voor een gedeeld beeld over nut en noodzaak van bepaalde acties. De snelheid en omvang van dit mobilisatieproces is voor veel overheden een strategische verrassing. Hoe gaan zij daarmee om? Toch blijkt dat, ondanks de toegenomen invloed van Web 2.0, de klassieke media (kranten, televisie, radio) en allerlei traditionele intermediaire organisaties, zoals belangengroeperingen en politieke partijen, nog steeds belangrijk zijn om een onderwerp op de politieke agenda te plaatsen.

Vier recente casussen staan centraal: het scholierenprotest tegen de 1040-norm, internettende militairen in Uruzgan die een ander beeld geven van de aard van hun aanwezigheid in Afghanistan, het protest van twee Friese moeders tegen de late sluiting van de horeca, en de door Al Gore gelanceerde discussie over de opwarming van de aarde. Daarnaast zijn er drie casussen bestudeerd waarin Web 2.0 geen rol speelde. Zijn er wezenlijke verschillen? Is in onze representatieve democratie de aard van politieke mobilisatieprocessen veranderd? Dit boek kwam tot stand in het kader van het NWO-onderzoeksprogramma *Omstreden Democratie*.

■ Bekkers, V., Henri Beunders, Arthur Edwards, Rebecca Moody en m.m.v. Jelena Buljac. *De virtuele lont in het kruitvat*. Uitgeverij LEMMA, 2009, ISBN 978-90-5931-514-3.

Tweehonderd jaar "Freiheitsschrift"

In 1809 publiceerde de Duitse filosoof Friedrich Wilhelm Joseph Schelling zijn *Philosophische Untersuchungen über das Wesen der menschlichen Freiheit und die damit zusammenhängenden Gegenstände*. Hierin probeert hij de verhoudingen tussen God, mens en wereld in kaart te brengen en daarbij recht te doen aan zowel de rijke en complexe traditie van de Westerse metafysica als aan Kants ingrijpende kritiek van die traditie. Centraal thema is de mogelijkheid van de menselijke vrijheid in het licht van enerzijds Gods almacht en anderzijds de noodzakelijkheid die tot uiting komt in de natuurwetten. De betekenis van Schellings "Freiheitsschrift" is niet onomstreden. Vast staat dat Schellings *Philosophische Untersuchungen* grote invloed hebben gehad, ondermeer op Schopenhauer, Kierkegaard en Heidegger. Van Ludwig Geijsen verscheen onlangs "Mitt-Wissenschaft". *F.W.J. Schellings Philosophie der Freiheit und der Weltalter als Weisheitslehre*, een studie die een reconstructie biedt van Schellings begrip *vrijheid* als integraal aspect van een sluitende wijsheidsleer. In het eerste deel reconstrueert de auteur uitgaand van de vroege *Weltalter*-fragmenten de "Potenzen- und Prinzipienlehre" waartoe we bij Schelling tal van aanzetten vinden, maar die nimmer werd voltooid. Nadat zo helderheid is verkregen ten aanzien van het fundament, volgt, in het tweede deel, een kritische lezing van het systeem der vrijheid zoals neergelegd in het "Freiheitsschrift". Op deze wijze worden de contouren van een in hoge mate inzichtelijke en sluitende wijsheidsleer zichtbaar.

Het onderzoek van d plaats binnen het NWO project *Macht und Ohnmacht des Zentrums*. De studie is voltooid in het kader van een Veni-onderzoek naar de metafysica-kritiek van Heidegger.

■ Ludwig Geijsen, "Mitt-Wissenschaft", *F.W.J. Schellings Philosophie der Freiheit und der Weltalter als Weisheitslehre*. Verlag Karl Alber (Freiburg/München), ISBN: 978-3-495-48374-9.

Scientific Understanding

Begrip van de wereld om ons heen is een belangrijk doel van wetenschap. Maar wat is wetenschappelijk begrip, en wanneer is het bereikt? Aan deze vraag hebben wetenschapsfilosofen tot nu toe weinig aandacht besteed. Wel hebben zij zich intensief beziggehouden met het thema wetenschappelijke verklaring. Maar terwijl vaak gezegd wordt dat verklaringen begrip opleveren, is er nauwelijks wetenschapsfilosofisch onderzoek gedaan naar het begrip 'begrip' zelf. De bundel *Scientific Understanding: Philosophical Perspectives*, een vrucht van het NWO-Vernieuwingsimpuls (VIDI) onderzoeksprogramma onder leiding van Henk de Regt (VUA), poogt dit tijt te keren middels essays die zijn gegroepeerd rond drie thema's: begrip en verklaring, begrip en modellen, en begrip in de wetenschappelijke praktijk.

In tegenstelling tot de traditionele visie, die begrip afdoet als een subjectief bijverschijnsel van verklaring, beargumenteren de auteurs van *Scientific Understanding* dat niet alleen verklaringen zelf maar ook de relatie met de makers en gebruikers ervan filosofisch relevant is. De essays in dit boek richten zich op begrip als de cognitieve toestand die het doel van wetenschappelijke verklaring is, en op begrip van theorieën en modellen als wegen tot dit doel. De auteurs onderzoeken hoe wetenschappers theorieën, modellen, simulaties en experimenten gebruiken en hoe deze elementen bijdragen tot begrip. Ze besteden aandacht aan de rol van vaardigheden en *tacit knowledge*, en aan het Aha!-gevoel dat met het bereiken van begrip gepaard gaat. Ten slotte onderzoeken ze hoe in verschillende wetenschapsgebieden begrip bereikt wordt en hoe het verkrijgen van begrip afhangt van de context, het object, en de gestelde doelen van onderzoek.

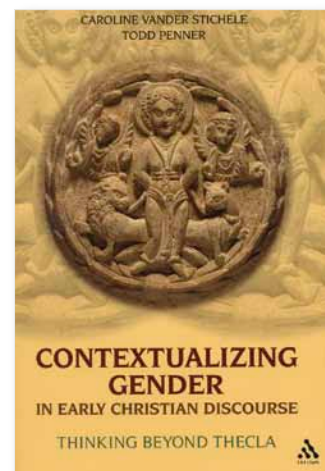
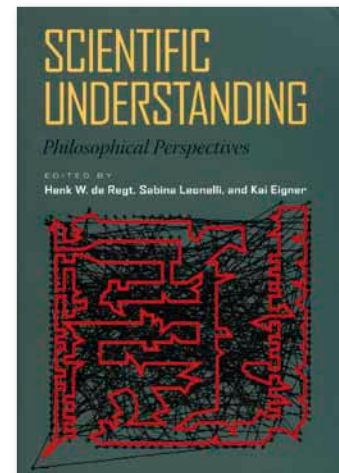
Dit onderzoek is gefinancierd in het kader van een Veni subsidie.

■ De Regt, H.W., S. Leonelli, and K. Eigner (eds.), *Scientific Understanding: Philosophical Perspectives*. University of Pittsburgh Press, 2009, ISBN 978-0-8229-4378-5.

Seksualiteit en gender in het vroege Christendom

In dit boek introduceren Vander Stichele en Penner hun genderkritische benadering van het Nieuwe Testament en andere vroeg-christelijke geschriften. Voortbouwend op feministische en postkoloniale inzichten onderzoeken zij het belang van gender in zowel de teksten als contexten van het vroege Christendom en bespreken diverse kwesties in verband met gender, seks en seksualiteit die van belang zijn voor de interpretatie van deze teksten. De auteurs stellen tevens hun methodologie voor en belichten hermeneutische kwesties die daarbij een rol spelen, zoals de complexiteit van gender en seksuele identiteiten in de oudheid en het verschil tussen het verstaan daarvan in de oudheid en de moderne tijd. Dit onderzoek is gefinancierd in het kader van een Veni subsidie.

■ Stichele Vander, C., en Penner, T. *Contextualizing Gender in Early Christian Discourse. Thinking Beyond Thecla*, London, T&T Clark, 2009, ISBN 978-0-567-03036-8.

Deadlines

Veni

Deadline: 7 januari 2010

MVI

Deadline: 2 februari 2010

Internationalisering Geesteswetenschappen

Deadline: 1 maart 2010

Promoveren in de kunsten

Deadline: 4 maart 2010

Vidi

Deadline: 11 maart 2010

Omstreden Democratie

Deadline: 15 maart 2010

Vici

Deadline vooraanmeldingen:
30 maart 2010

Odyssee

Deadline: 15 april 2010, 12:00 uur

NWO-Geesteswetenschappen

Laan van Nieuw Oost Indië 300

Postbus 93425

2509 AK Den Haag

Telefoon 070 3440818

gbg@nwo.nl

www.nwo.nl/gw

